

Ростислав Стоцько

канд. арх., доцент, завідувач кафедри
нарисної геометрії та інженерної графіки,
Національний університет «Львівська політехніка», Львів
e-mail: rostyk03031967@gmail.com
orcid: 0000-0003-0944-5914

АРХІТЕКТУРА РИМО-КАТОЛИЦЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

© Стоцько Р., 2022

<https://doi.org/10.23939/sa2022.01.162>

Розглянуто архітектурні особливості будівель та просторів найбільших римо-католицьких навчальних закладів на теренах сучасної України, висвітлено та проаналізовано принципи, на основі яких формується архітектура духовного навчального закладу Римо-Католицької Церкви (РКЦ), визначено концепцію архітектурно-планувальної організації окремих сакральних, академічних, адміністративних та господарських будівель, рекреаційних, видовищних та спортивних просторів в межах кампуса духовного навчального закладу РКЦ, подано практичні рекомендації проєктантам.

Ключові слова: сакральна архітектура, духовна освіта, Римо-Католицька Церква, духовний навчальний заклад.

Постановка проблеми

За роки домінування офіційної атеїстичної ідеології в Україні духовні навчальні заклади не проєктувалися і не споруджувалися. Не досліджувався віковий пласт архітектури будівель духовних шкіл східного та особливо західного обряду (римо-католицьких), які плекали культуру, християнську мораль та основи соціального устрою суспільства, які суттєво впливали на архітектуру міського середовища. Сьогодні бракує реальних наукових пошуків у галузі архітектури римо-католицьких освітніх закладів в Україні. Є нагальна потреба у вивченні особливостей архітектури сучасних католицьких освітніх закладів, в формуванні узагальнених принципів та концепції архітектурно-планувальної організації католицького освітнього закладу майбутнього.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Тема зазначеної статті досліджувалась із урахуванням результатів загальнотеоретичних проблем розвитку архітектури світських та духовних навчальних закладів, будівель сакральної архітектури, відображених у наукових працях учених-архітекторів: проф. О. Слепцова, д-ра арх. В. Куцевича, д-ра арх. П. Солобай, проф. В. Проскурякова, д-ра арх. О. Жовкви. Зокрема, проф. О. Слепцов досліджував проблеми проєктування і реконструкції православних храмів, д-р арх. В. Куцевич – типологічні основи проєктування сучасних сакральних будівель і споруд різних конфесій в Україні та у діаспорі, д-р арх. О. Жовква – типологічні основи архітектурно-планувальної організації духовних навчальних закладів, проф. В. Проскуряков та доц. Р. Стоцько – архітектурно-типологічні принципи формування духовних освітніх закладів УГКЦ, д-р арх.,

завідувач кафедри образотворчого мистецтва Волинського національного університету ім. Лесі Українки О. Лесик – історико-архітектурні характеристики монастирів Волині. Науковець Ю. Ідак – кандидат архітектури, доцент кафедри містобудування Національного університету “Львівська політехніка” виклала свої дослідження у науковій статті “Роль Святоюрського монастиря о.о. Василян у Червонограді”. Архітектура будівель духовних шкіл України нерозривно пов’язана із сакральною архітектурою загалом. Досліджень у цій галузі є чимало. Серед них: Я. Тарас – сакральна дерев’яна архітектура України X–XXI ст.; Р. Галишич – українська церковна архітектура і монументально-декоративне мистецтво зарубіжжя; Г. Юрчишин, Я. Кравченко – роль церковного ансамблю в організації забудови населених пунктів гуцульщини XVII–XX ст.; О. Лесик-Боднарчук – професійна архітектурна діяльність у храмовому будівництві Волині; Ю. Криворучко – богословські основи сакральної архітектури; М. Яців – принципи організації світлового середовища церкви; В. Турчин – носії традиції в сакральній архітектурі України; Р. Гнідець – генеза структури бань в архітектурі українських церков; Б. Черкес – традиція та ідентичність в новій українській церковній архітектурі; С. Лінда – проблеми розвитку сучасної сакральної архітектури України; Ю. Дубик – реставрація сакральної архітектури; В. Ярема – церковне будівництво Західної України; Г. Шевчук – будівельні конструкції церков; А. Івченко – найвидатніші храми України; проблеми організації навчальних просторів досліджувалися також архітектором-науковцем Л. Шулдан. Проте дослідження архітектури будівель і комплексів римо-католицьких освітніх закладів в Україні є недостатньою і потребує поглиблення.

Мета статті

Метою цього дослідження є висвітлення особливостей архітектури будівель і кампусів римо-католицьких освітніх закладів на теренах сучасної України, визначення принципів та концепції архітектурно-планувальної організації таких закладів, подача практичних рекомендацій щодо проектування сакральних, академічних, адміністративних, господарських будівель та планування освітнього середовища кампусів католицьких освітніх закладів в Україні.

Виклад основного матеріалу

Розвиток Католицької Церкви на теренах давньоукраїнських земель розпочався в XIV ст. У ці часи номіновано єпископів для Києва (1320), Перемишля (до 1353 р; тепер м. Пшемисль, Польща), Володимира (1358; тепер м. Володимир-Волинський), Львова (1359), Холма (1359; тепер м. Хелм, Польща), Кам’янка (після 1379 р.; тепер м. Кам’янець-Подільський). У 1367 р. постала перша на Русі латинська Галицька митрополія (у 1412 р. перенесена до Львова). Після приєднання українських земель до Великого князівства Литовського поширення і вплив Католицької церкви посилювалися. Як наслідок активно споруджуються католицькі храми (костели) в містах України. У 1405 р. в Києві завершили будівництво католицького кафедрального собору. Значна заслуга в поширенні католицизму і будівництві храмів в Україні належала польським монашим орденам.

Сьогодні мережа РКЦ в Україні складається з однієї архідієцезії – Львівської та шести дієцезій: Київсько-Житомирської, Кам’янець-Подільської, Луцької, Мукачівської, Харківсько-Запорізької та Одесько-Сімферопольської. Очолює РКЦ в Україні Львівський архієпископ, митрополит, кардинал Мар’ян Яворський (Рубльова, 2007). У римо-католицьких парафіях України пастирську місію виконують близько 500 священників. Загалом в Україні налічується близько одного мільйона парафіян РКЦ.

Особливу роль у становленні й розвитку католицизму в Україні відігравала й відіграє католицька освіта. Духовні училища, семінарії, академії римо-католиків розкидані по всій Україні. Залежно від розташування такі осередки духовної освіти різняться архітектурно-планувальною організацією. Необхідно проаналізувати архітектуру найбільших, найвпливовіших освітніх центрів РКЦ. Такий аналіз дасть можливість виокремити архітектурні особливості будівель та просторів найбільших римо-католицьких освітніх центрів на теренах сучасної України, висвітлити принципи,

на основі яких формується архітектура духовних навчальних центрів РКЦ, а також дасть можливість визначити концепцію архітектурно-планувальної організації таких центрів.

Найбільший римо-католицький освітній центр в Україні знаходиться в селищі Брюховичі поблизу Львова та носить назву “Вища духовна семінарія Львівської архидієцезії”. Львівська духовна семінарія РКЦ була заснована в 1703 р. Тоді вона називалася Катедральна семінарія у Львові. У 1783 р. австрійський уряд утворив у Львові так звану Генеральну семінарію для всіх галицьких дієцезій, котра знаходилася у приміщенні колишнього львівського монастиря “взутих” кармеліток (пізніше Оссолінеум, тепер Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника). У 1814 р. Львівська семінарія відокремилася від Генеральної семінарії. Новим місцем для неї обрано будівлі колишнього монастиря кармелітів босих. До II світової війни інтелектуальна формація семінаристів відбувалася на теологічному факультеті Університету Яна Казимира у Львові. Упродовж II світової війни семінарія та факультет теології функціонували підпільно. У 1950 р. семінарію ліквідовано. Семінарія поновила діяльність у 1996 р. на території санаторного комплексу “Електрон” у Брюховичах. Кампус семінарії містить адміністративно-навчальний корпус з інтегрованою каплицею, дім паломника з кімнатами готельного типу на 140 осіб, їдальню-трапезну, навчальні класи, конференц-залу, рекреаційну зону під відкритим небом із амфітеатром, а також спортивний майданчик. Духовно-освітній комплекс за своєю архітектурно-планувальною організацією відноситься до духовних навчальних закладів закритого монастирського типу (Проскураков, 2004). Територія семінарії є огороженою без можливості доступу в кампус світських осіб (рис. 1). Окремого семінарійного храму немає. В академічних корпусах облаштовано каплиці (рис. 3, 4).

Рис. 1. Адміністративно-навчальний корпус
(фото автора)

Рис. 2. Корпус Теологічного інституту
(фото автора)

Рис. 3. Семінарійна каплиця
(фото URL: <https://credo.pro/pl/2021/03/286574>)
(дата звернення: 08.08.2018)

Рис. 4. Фрагмент інтер'єру каплиці
(фото URL: <https://credo.pro/pl/2021/03/286574>)
(дата звернення: 08.08.2018)

Архітектура комплексу сучасна, стримана, без акцентування сакральної складової закладу. Така стилістика загалом відповідає ідеології РКЦ, направленої на внутрішній духовний світ людини та віру без надмірностей в церковній атрибутиці, одязі, архітектурі. Особливу ауру духовності, філософії та спокою створює саме місце розташування семінарії – на околиці містечка в чудовому сосновому лісі. За доброї погоди навчання, конференції, диспути, виставки, концерти релігійної музики й поетичні вечори можуть проходити під відкритим небом. Головним недоліком такого розташування є ускладненість транспортних зв'язків з мегаполісом та віддаленість від інших навчальних закладів, бібліотек, закладів культури та науки. Архітектором комплексу будівель духовної семінарії є І. Коваленко (Коваленко, 1996). На території римо-католицької духовної семінарії діє Теологічний інститут ім. св. Йосифа Більчевського (рис. 2). Будівля інституту вирізняється стилізацією під народну архітектуру Галичини з окремо виділеним об'ємом внутрішньої каплиці. Сакральна символіка на фасадах відсутня.

Другим за значимістю й величиною серед римо-католицьких освітніх центрів в Україні є Вища духовна семінарія Пресвятого Серця Ісуса Київсько-Житомирської дієцезії. Освітню діяльність Житомирської Вищої Духовної Семінарії розпочато в 1784 р. Семінарія плідно працювала, готуючи душпастирів для РКЦ в Україні аж до встановлення на цих землях радянської влади. Увесь радянський період діяльність семінарії була під заборобою. Нова сторінка історії Житомирської Вищої Духовної Семінарії починається у 1995 р., коли ординарій Київсько-Житомирської дієцезії єп. Ян Пурвінський відновив її в курортному містечку Ворзель, що знаходиться 30 км від Києва (URL: <http://seminaria.kyiv-zhytomyr.com.ua/> (дата звернення: 08.08.2018)). Семінарія у Ворзелі невелика. Тут навчаються всього 15 семінаристів. Комплекс духовної семінарії у Ворзелі складається з трьох будівель: римо-католицького храму, навчально-адміністративного корпусу та житлового корпусу (рис. 5, 6). Храм новозбудований, простий у плані, стилізований під готику із шпилем-дзвіницею і стрімким дахом. Навчальний та адміністративний корпуси облаштовані в будівлях колишньої бази відпочинку. Окрім цього на території семінарії встановлено фігуру Матері Божої з Ісусом. Увесь комплекс оточено сосновим лісом і відмежовано від прилеглих територій огорожею. Переферійне розташування та відмежованість комплексу будівель Житомирської Вищої Духовної Семінарії відносить його до закритого типу (Проскуряков, 2004). Принцип територіального облаштування сучасної семінарії у Ворзелі дуже нагадує облаштування римо-католицької духовної семінарії біля Львова в смт Брюховичі та греко-католицької духовної семінарії в смт Рудно, також на околиці Львова. У всіх трьох випадках семінарії розміщені у відпочинкових (санаторних) будівлях в озеленених зонах. Такі тенденції мали місце в часи відродження духовної освіти в Україні в 90-х роках минулого століття.

Рис. 5. Комплекс будівель Житомирської Вищої Духовної Семінарії. Храм
(фото автора)

Рис. 6. Комплекс будівель Житомирської Вищої Духовної Семінарії. Навчальний корпус
(фото автора)

Римо-католицька освіта в Києві представлена Інститутом релігійних наук святого Томи Аквінського. З відновленням незалежності України розпочав свою діяльність у 1992 р. Коледж католицької теології св. Томи Аквінського, заснований Орденем Проповідників. Згодом у 2000 р. коледж стає філією Папського університету св. Томи Аквінського у Римі і отримує назву Інститут релігійних наук. Окрім Отців-домініканців у створеному інституті провадять освітню й наукову діяльність викладачі, доценти та професори з Національного університету ім. Т. Шевченка, Києво-Могилянської Академії, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та ін. В Інституті релігійних наук св. Томи Аквінського навчаються не лише студенти, які прагнуть здобути ступінь магістра богослів'я, але також студенти і викладачі інших навчальних закладів, особи з вищою освітою, які цікавляться філософськими, теологічними та культурними питаннями. Навчальна програма інституту складається з таких предметів: філософія, теологія, гуманітарні науки (історичні та суспільні, які викладаються згідно з католицькою традицією, а також класичні (іврит, грецька мова, латина) і сучасні мови (англійська, італійська, польська)). Випускники Інституту отримують після трьох років навчання ступінь бакалавра релігійних наук, а ще через два роки – диплом магістра, які видаються Папським Університетом св. Томи Аквінського (*Angelicum*) у Римі. При інституті також діють дворічні заочні катехитично-теологічні студії. Так, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського є яскравим представником вищого освітнього закладу духовно-гуманітарного спрямування.

Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського знаходиться в Києві на вул. Деревлянській, 13 в будівлі, спорудженій у 1900 р. за проєктом архітектора В. Ніколаєва (рис. 6), який також проєктував будівлю Національної філармонії, будівлю Національної опери, Володимирський собор та споруди у Києво-Печерській Лаврі (Геврик, 1991). Еклектична архітектура будівлі інституту нічим не ідентифікує себе як духовний освітній заклад. Лише маленька символіка у вигляді хреста над головним входом вказує на сакральну функцію закладу. Інститут не має свого храму, а внутрішня каплиця не виділяється об'ємом із загального об'єму будівлі. Саму каплицю виконано в мінімалістичному стилі, що характерно для сучасної сакральної архітектури РКЦ (рис. 7). Територія інституту має невелике огорожене подвір'я, але головний фасад і вхід є повністю відкритими й виходять на центральну вулицю. Така архітектурно-планувальна структура є типовою для європейських духовних навчальних закладів і дозволяє зробити інститут максимально доступним як логістично, так і візуально. Можна сміливо віднести Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського до духовного освітнього закладу відкритого типу (Проскураков, 2004). Саме духовний освітній заклад відкритого типу є найбільш притаманний РКЦ і своєю відкритістю суттєво відрізняється від православних освітніх закладів, які за архітектурно-планувальною організацією кампуса найчастіше нагадують монастирські обійстя.

Католицька освіта в Україні представлена духовно-освітніми закладами не лише на заході та в центрі, але також на півдні нашої держави. Яскравим прикладом може слугувати Школа Апостольства Мирян – духовний освітній заклад РКЦ в Одесі, який знаходиться на вул. Балковській, 209. Школа надає початкову богословську освіту і вчить основам християнського служіння. Мета духовно-освітньої діяльності школи – допомогти мирянам розпізнати своє покликання, підготувати їх до служіння в помісних парафіях. Школа була заснована в 2003 р. Навчання відбувається на двох факультетах – біблійному та соціальному. Студенти біблійного факультету вивчають історію Священного Письма, біблійську археологію, життя і середовище існування біблійних народів. Навчаються студенти на біблейському факультеті два роки. На соціальному факультеті навчаються за двома спеціальностями: організація допомоги людям з алкогольною та наркотичною залежністю; догляд за дітьми-інвалідами, реабілітація, допомога родинам. Викладання ведуть психологи, богослови, соціальні працівники. Навчання триває також два роки. Хоча Школа Апостольства Мирян є невеликим навчальним закладом і надає лише початкову освіту, проте наявність богословського й соціального факультетів дозволяє віднести його до духовних освітніх закладів.

Щодо архітектури школи, то цей навчальний заклад займає лише одну будівлю на вул. Балковській, 209. Ця двоповерхова будівля традиційної еклектичної одеської архітектури початку ХХ ст. була пристосована під потреби духовного навчального закладу. Усередині облаштовано каплицю, навчальні класи та адміністративне приміщення. Житлових кімнат будівля школи не має. Школа має затишне, гарно опоряджене огорожене подвір'я, тому щодо архітектурно-планувальної організації відноситься до духовних освітніх закладів частково відкритого типу. Як будівлю із сакральною складовою школу ідентифікує фігурка Матері Божої на фронтоні, вітражі каплиці у формі хреста та хрест-розп'яття, встановлений на подвір'ї. Іншої сакральної символіки на фасадах немає, каплиця об'ємом не вирізняється із загального силуету будівлі. Загалом своєю архітектурою Школа Апостольства Мирян дотримується доктрини "непомітної присутності" та духовно-ідеологічної скромності, що є притаманно більшості сучасних римо-католицьких освітніх закладів як в Україні, так і в Європі. Незважаючи на свої скромні функціональні характеристики щодо розмірів, житла, вмістимості, Школа Апостольства Мирян достойно представляє римо-католицьку духовну освіту на південних теренах України.

Рис. 7. Головний фасад інституту
(фото URL: <https://credo.pro/2021/01/283393>) (дата звернення: 15.01.2021)

Підсумовуючи матеріали досліджень низки духовних освітніх закладів РКЦ констатуємо, що римо-католицька духовна освіта представлена в Україні низкою навчальних закладів наступних типів:

а) *катехитична школа при храмі* – початкова духовна освіта, вивчення Біблії, історія християнства, вивчення мов, читання, письмо, малювання, музика, хореографія;

б) *духовна семінарія* – вища духовна освіта рівня бакалавр. Вивчаються теологічні дисципліни, філософські дисципліни, психологія, мови, історія, географія, література, історія мистецтв, музика;

в) *богословська академія* – вища духовна освіта рівня бакалавр, магістр. Вивчаються теологічні дисципліни, філософські дисципліни, психологія, мови, історія, географія, література, історія мистецтв, правознавство, інформатика;

г) *богословський університет* – вища духовна освіта рівня магістр, доктор філософії, доктор наук. Вивчення усього комплексу духовних та гуманітарних дисциплін.

Необхідно зазначити, що архітектурно-планувальна організація розглянутих закладів духовної освіти РКЦ здебільшого не відповідає сучасним вимогам до таких закладів. Лише львівська римо-католицька семінарія проектувалася і перебудовувалася згідно з європейськими та загальносвітовими тенденціями облаштування духовно-освітніх закладів. Відштовхуючись від архітектурних вирішень кампуса та будівель Вищої духовної семінарії Львівської архидієцезії та Теологічного інституту на її території, можемо сформулювати основні принципи, на основі яких варто формувати архітектуру духовного навчального закладу РКЦ. При формулюванні таких принципів будемо також опиратися на архітектурні рішення одного з найсучасніших комплексів духовної освіти в Україні – комплекс Львівської духовної семінарії УГКЦ у Львові на вул. Івана Павла II (архітектори: Є. Дацишин, Ю. Горалевич, Р. Стоцько, О. Хамар, Ю. Верхола, рис. 8).

Рис. 8. Комплекс Львівської духовної семінарії УГКЦ у Львові на вул. Івана Павла II (фото: скріншот <https://www.youtube.com/watch?v=yYsyJ3rMMs>) (дата звернення: 07.10.2021)

Серед головних принципів формування архітектури римо-католицького освітнього закладу потрібно зазначити наступні:

1. *Конфесійність та екуменічність.* Духовно-освітній заклад РКЦ повинен належати до релігійної спільноти РКЦ з відповідними архітектурними рішеннями. Але попри визначену конфесійну приналежність заклад може надавати гуманітарну освіту представникам інших релігійних груп і конфесій, забезпечивши навчання та проживання в ідеологічно нейтральному архітектурному середовищі. На території кампуса доцільно продумати комунікаційні шляхи так, щоб представники різних релігійних груп і конфесій почувалися ідеологічно комфортно без зайвих обрядово-ритуальних подразників.

2. *Мультиосвітність.* Духовно-освітній заклад РКЦ провадить освітню діяльність на усіх основних щаблях духовно-гуманітарної освіти від початкової катехитичної школи до духовно-гуманітарного університету. Принцип мультиосвітності відображає безперервність і послідовність духовно-гуманітарного освітнього процесу. На основі принципу мультиосвітності відбувається формування архітектури, яка функціонально та естетично відповідає потребам багатоступеневого духовно-освітнього процесу.

3. *Сакральність*. Принцип сакральності в архітектурі духовно-освітнього закладу РКЦ – це формування сакрального (священного, релігійного, культового) середовища навчального закладу через спорудження сакральних будівель (храму, каплиці) та релігійно-тематичного опорядження інтер'єрів академічних, житлових та адміністративних корпусів, а також насичення території кампуса малими архітектурними формами сакрального змісту з відповідним плануванням рекреаційних, навчальних та виставкових просторів.

4. *Світськість*. Принцип світськості є одним з основоположних принципів формування архітектури духовно-освітнього закладу РКЦ. Адже саме синтез сакрального і світського творять нову неповторну архітектуру сучасного освітнього закладу духовно-гуманітарного спрямування. Світська архітектура насамперед асоціюється з архітектурою модерною, із застосуванням новітніх матеріалів (метал, скло, композити), прогресивних конструкцій, сучасного інженерного обладнання та інформаційних систем. В академічних корпусах, запроєктованих і споруджених на засадах світської модерної архітектури, доцільно розміщати гуманітарні факультети та кафедри екуменічних наук, тобто в архітектурному середовищі без акцентування на релігійній символіці і конфесійних обрядах. Принцип світськості в архітектурі духовно-гуманітарних освітніх закладів може бути реалізований як через стилістичну гармонію світських і сакральних елементів, так і через контраст традиційної духовної і цивільної модерної архітектури.

5. *Інклюзивність*. При проектуванні такого унікального духовно-освітнього закладу РКЦ надзвичайно важливо керуватися принципом *інклюзивності*, тобто урахування потреб неповносправних осіб. Сучасна медицина дала змогу таким особам вести повноцінне життя, працювати і навчатися. Зважаючи на свої особливості, неповносправні особи більше схильні до навчання на гуманітарних спеціальностях, ніж на технічних чи природничих. Тому згідно з принципом інклюзивності необхідно в проєкті передбачити всі можливі архітектурно-будівельні, механіко-технологічні та комп'ютерно-інформаційні заходи для полегшення пересування, навчання та відпочинку неповносправних осіб. Це стосується насамперед проектування доріжок і рекреаційних озелених зон на території кампуса, проектування пандусів, сходів-ескалаторів, ліфтів, транзитних зон, санвузлів, обладнання аудиторій, конференц-залів, бібліотек, спортзалів, басейнів, житлових і побутових кімнат.

6. *Гнучкість та мобільність*. Принцип *гнучкості та мобільності* – невід'ємна складова архітектурної концепції будь-якого сучасного освітнього закладу, а духовно-гуманітарного і поготив. Динамічне життя в ХХІ ст. потребує такої ж освіти – постійно в русі розвитку згідно з викликами суспільства й виробництва. Освітні процеси важко передбачити на якийсь довший період, але можливо створити умови для мінливого освітнього процесу. Академічні, житлові, адміністративні корпуси варто проектувати з розрахунку на можливі зміни освітньої доктрини, пропорційності духовних і світських дисциплін, обладнання аудиторій, лабораторій, конференц-залів, бібліотек, житлових кімнат, зміни контингенту вступників і випускників, кількості конференцій, симпозіумів, реколекцій, тощо. Сучасні мобільні системи трансформації простору дозволяють у широких межах змінювати конфігурації приміщень, просторів та територій. Із допомогою таких систем можна змінювати рівень сакралізації просторів відповідно до духовних, навчальних і функціональних потреб духовно-гуманітарного мультиосвітнього центру. Такі системи стануть в нагоді також при потребі десакралізації просторів і територій. Наприклад, під час світських заходів з залученням представників інших релігійних груп і конфесій.

7. *Традиційність та модерн*. Принцип *традиційності та модерну* відображає характер архітектури духовно-освітнього закладу РКЦ як освітнього комплексу, у стилістиці фасадів та інтер'єрів якого поєднуються як традиціоналізм сакральних будівель, так і модерн футуристичних споруд. Принцип традиційності та модерну в архітектурі духовно-гуманітарного мультиосвітнього закладу віддзеркалює ідеологічну структуру та плінність розвитку освіти – від духовних начал до сучасності, а також нерозривність духовних і гуманітарних наук. Реалізація такого принципу повинна відбуватися через стилізацію і художнє переосмислення традиційної сакральної

архітектури з метою гармонійної інтеграції сакральних будівель (храму, каплиці) в модернове середовище сучасного освітнього комплексу.

Висновок

Римо-католицькі освітні заклади в Україні представлено низкою будівель і комплексів на Заході, в Центрі та на Півдні України. Найбільш досконалим щодо архітектурно-планувальних вирішень є комплекс Вищої духовної семінарії Львівської архидієцезії та Теологічного інституту в селищі Брюховичі поблизу Львова. На основі архітектури цього комплексу, а також комплексу Львівської духовної семінарії УГКЦ сформульовано основні принципи та подано практичні рекомендації щодо проектування духовно-освітнього закладу РКЦ в Україні. А саме, розвиток архітектури духовно-освітнього закладу РКЦ базується на таких принципах: конфесійність та екуменічність; мультиосвітність; сакральність; світськість; інклюзивність; гнучкість та мобільність; традиційність та модерн, а також згідно з визначеною архітектурно-планувальною концепцією – духовно-гуманітарний мультиосвітній центр як архітектурний комплекс, є об'єднанням духовно-гуманітарних освітніх підрозділів усіх щаблів духовно-гуманітарної освіти в Україні та формує єдиний архітектурний ансамбль, основним ідеологічним та візуальним об'єктом якого є храм. Керуючись зазначеними принципами й концепцією, майбутнім проєктантам буде легше визначитися щодо архітектурно-планувальної організації такого ідеологічно і функціонально непростого об'єкта, яким є духовно-освітній заклад/центр РКЦ в Україні, що сприятиме створенню нових якісних проєктів та будівництву модернових закладів духовної освіти РКЦ.

Бібліографія

- Аскер Є., 2003. Гуманітарна освіта і сучасна епоха: зб. доп., промов і дискусій УКУ. Львів. С. 35–40.
- Водотика О. Ю., 2006. Архітектура православних храмів України: історія та сучасність: монографія. Київ: вид-во СПД Коляда О. П. С. 15–44.
- Волинський Ф., 1948. Острозька академія–перша вища українська школа. *Богословський вісник*. Штутгарт. С. 26.
- Галишич Р., 2002. Українська церковна архітектура і монументально-декоративне мистецтво зарубіжжя. Львів. С. 152–196.
- Геврик Т., 1991. Втрачені архітектурні пам'ятки Києва. Нью-Йорк–Київ: Бібліотека журналу “Пам'ятки України”. 66 с.
- Гнідець Р., 1998. Генеза структури бань в архітектурі українських церков. *Вісник державного університету “Львівська політехніка”*. Серія: “Архітектура”. № 58. С. 135.
- Головач І., Маринович М., Ясіновський А., 2003. Ідентичність і місія Українського Католицького Університету: зб. доп. УКУ. Львів. С. 33–39.
- Жук Р., 1991. Ритмічні особливості української церковної архітектури. *Пам'ятки України*. Київ. С. 38–45.
- Коваленко І., 1996. Львівський Архіпроект. *Архітектурний вісник*. № 1. Львів. С. 14–16.
- Криворучко Ю. І., 2000. Богословські основи сакральної архітектури. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: “Архітектура”. № 410. С. 3–8.
- Патріарх Димитрій, Криворучко Ю., 1998. Церковне будівництво Західної України. Львів. С. 7–14.
- Пристай М., 2003. Львівська Греко-Католицька Духовна Семінарія (1783–1945 рр.). Львів. С. 52–59.
- Проскураков В. І., Стоцько Р. З., 2004. Архітектурно-планувальна організація комплексу будівель Львівської Духовної Семінарії 1783–1945рр.: зб. наук. праць. Вип. 1–2. Харків: ХДАДМ. С. 157–160.
- Проскураков В. І., Стоцько Р. З., 2004. Генеза духовної освіти в Україні та формування основних типів віро духовних освітніх закладів: зб. наук. пр. Вип. 5. Одеса: ОГАСА. С. 206–210.
- Рожко В., 2002. Духовні православні освітні заклади Волині Х–XX ст. Луцьк. С. 81–54.
- Рубльова Н. С., 2007. Католицька церква в Україні. *Енциклопедія історії України*: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій та ін. / НАН України, Інститут історії України. Київ: Наукова думка. Т. 4: Ка-Ком. 528 с.

Турчин В. І., 2000. Носії традиції в сакральній архітектурі України. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Архітектура".* № 410. С. 231–235.

Урсу Н., 2003. Символіка інтер'єру католицьких храмів XVII–XVIII ст. (на прикладі споруд домініканського ордену на Поділлі). *Традиції та новації у вищій архітектурно-художній освіті: зб. наук. пр. Харківська державна академія дизайну і мистецтв.* Вип. 3–4. С. 94–98.

Черпінська І. С., 2006. Навчальне архітектурне проєктування бібліотек для вищих освітніх закладів на прикладі діяльності Львівської архітектурної школи. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Архітектура".* № 568. С. 168–173.

Черпінська І. С., Колодій О. С., 2009. Театр на площі св. Юра у Львові. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Архітектура".* № 656. С. 176–180.

References

- Asker Ye., 2003. Humanitarna osvita i suchasna epokha: zb. dop., promov i diskusii UKU. Lviv. S. 35–40.
- Vodotyka O. Yu., 2006. Arkhitektura pravoslavnykh khramiv Ukrainy: istoriia ta suchasnist: monohrafiia. Kyiv: vyd-vo SPD Koliada O. P. S. 15–44.
- Volynskiy F., 1948. Ostrozka akademiia–persha vyshcha ukrainska shkola. *Bohoslovskiy visnyk.* Shtutgart. S. 26.
- Halyshych R., 2002. Ukrainska tserkovna arkhitektura i monumentalno-dekoratyvne mystetstvo zarubizhzhia. Lviv. S. 152–196.
- Hevryk T., 1991. Vtracheni arkhitekturni pamiatky Kyieva. Niu-York–Kyiv: Biblioteka zhurnalu "Pamiatky Ukrainy". 66 s.
- Hnidets R., 1998. Heneza struktury ban v arkhitekturi ukranskykh tserkov. *Visnyk derzhavnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serii: "Arkhitektura".* No. 58. S. 135.
- Holovach I., Marynovych M., Yasinovskiy A., 2003. Identychnist i misiia Ukrainskoho Katolytskoho Universytetu: zb. dop. UKU. Lviv. S. 33–39.
- Zhuk R., 1991. Rytmichni osoblyvosti ukrainskoi tserkovnoi arkhitektury. *Pamiatky Ukrainy.* Kyiv. S. 38–45.
- Kovalenko I., 1996. Lvivskiy Arkhiproiekt. *Arkhitekturnyi visnyk.* No. 1. Lviv S. 14–16.
- Kryvoruchko Yu. I., 2000. Bohoslovski osnovy sakralnoi arkhitektury. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serii: "Arkhitektura".* No. 410. S. 3–8.
- Patriarkh Dymytrii, Kryvoruchko Yu., 1998. Tserkovne budivnytstvo Zakhidnoi Ukrainy. Lviv. S. 7–14.
- Prystai M., 2003. Lvivska Hreko-Katolytska Dukhovna Seminariia (1783–1945 rr.). Lviv. S. 52–59.
- Proskuriakov V. I., Stotsko R. Z., 2004. Arkhitekturno-planovalna orhanizatsiia kompleksu budivel Lvivskoi Dukhovnoi Seminarii 1783–1945rr.: zb. nauk. prats. Vyp. 1–2. Kharkiv: KhDADM. S. 157–160.
- Proskuriakov V. I., Stotsko R. Z., 2004. Heneza dukhovnoi osvity v Ukraini ta formuvannia osnovnykh typiv viro dukhovnykh osvitnikh zakladiv: zb. nauk. pr. Vyp. 5. Odesa: OHASA. S. 206–210.
- Rozhko V., 2002. Dukhovni pravoslavni osvitni zaklady Volyni Kh–KhKh st. Lutsk. S. 81–54.
- Rublova N. S., 2007. Katolytska tserkva v Ukraini. *Entsyklopediia istorii Ukrainy: u 10 t. / redkol.: V. A. Smolii ta in. / NAN Ukrainy, Instytut istorii Ukrainy.* Kyiv: Naukova dumka. T. 4: Ka-Kom. 528 s.
- Turchyn V. I., 2000. Nosii tradytsii v sakralnii arkhitekturi Ukrainy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serii: "Arkhitektura".* No. 410. S. 231–235.
- Ursu N., 2003. Symvolika interieru katolytskykh khramiv XVII–XVIII st. (na prykladi sporud dominikanskoho ordenu na Podilli). *Tradytsii ta novatsii u vyshchii arkhitekturno-khudozhnii osviti: zb. nauk. pr. Kharkivska derzhavna akademiia dizainu i mystetstv.* Vyp. 3–4. S. 94–98.
- Cherpinska I. S., 2006. Navchalne arkhitekturne proiektuvannia bibliotek dlia vyshchykh osvitnikh zakladiv na prykladi diialnosti Lvivskoi arkhitekturnoi shkoly. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serii: "Arkhitektura".* No. 568. S. 168–173.
- Cherpinska I. S., Kolodii O. Ye., 2009. Teatr na ploschchi sv. Yura u Lvovi. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Serii: "Arkhitektura".* No. 656. S. 176–180.

Rostyslav Stotsko

*PhD, Associate professor, Head of Department
of Descriptive Geometry and Engineering Graphics,
Lviv Polytechnic National University, Lviv
e-mail: rostyk03031967@gmail.com
orcid: 0000-0003-0944-5914*

ARCHITECTURE OF ROMAN CATHOLIC EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN MODERN UKRAINE

© Stotsko R., 2022

The article examines the architectural features of buildings and spaces in the largest Roman Catholic educational institutions on the terrains of modern Ukraine; highlights and analyzes the principles underlying the architecture formation of theological educational institution of the Roman Catholic Church; determines the conception of architectural and space-planning organization of separate sacred, academic, administrative, and household buildings, recreational, entertainment, and sports spaces on the campus territory of theological educational institutions of the Roman Catholic Church; outlines the practical recommendations for project designers.

Roman Catholic educational institutions in Ukraine are represented by the range of buildings and complexes in Western, Central, and Southern Ukraine. The most accomplished from the view point of its architectural and space-planning decisions is the complex of Major Theological Seminary of Lviv Archdiocese and Theological Institute in Briukhovychi village near Lviv. Taking into account the architecture of the mentioned complex and the complex of Lviv Theological Seminary of the Ukrainian Greek Catholic Church, the article distinguishes the major principles and foregrounds the set of practical recommendations concerning project design of theological educational institution of the Roman Catholic Church in Ukraine. In particular, the architecture development of theological educational institution of the Roman Catholic Church is based on the following principles: confessionalism and ecumenism; multi-education; sacredness; secularism; inclusiveness; flexibility and mobility; traditionalism and modernism. Also, as per the outlined architectural and space-planning conception, theological multi-educational center as an architectural complex is the combination of theological and educational departments of all levels of theological education in Ukraine and forms the uniform architectural ensemble, the main ideological and visual object of which is a temple. The specified principles and conception will be useful for future project designers during the process of determining architectural and space-planning organization of such an ideologically and functionally difficult object as theological educational institution (or center) of the Roman Catholic Church in Ukraine, which will foster creation of new qualitative projects and construction of modern institutions of theological education of the Roman Catholic Church.

Key words: sacred architecture, theological education, Roman Catholic Church, theological educational institution.